Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

16 noiembrie 2016*

„Trimitere preliminară — Proprietate intelectuală și industrială — Directiva 2001/29/CE — Drept de autor și drepturi conexe — Articolele 2 și 3 — Drepturi de reproducere și de comunicare publică — Domeniu de aplicare — Cărți «indisponibile» care nu fac sau nu mai fac obiectul unei publicări — Reglementare națională care acordă unei societăți de gestiune colectivă exercitarea drepturilor de exploatare digitală în scopuri comerciale a cărților indisponibile — Prezumție legală privind acordul autorilor — Inexistența unui mecanism care să garanteze informarea efectivă și individualizată a autorilor”

În cauza C-301/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Conseil d’État (Consiliul de Stat, Franța), prin decizia din 6 mai 2015, primită de Curte la 19 iunie 2015, în procedura

**Marc Soulier,**

**Sara Doke**

împotriva

**Premier ministre,**

**Ministre de la Culture et de la Communication,**

cu participarea:

**Société française des intérêts des auteurs de l’écrit (SOFIA),**

**Joëlle Wintrebert și alții,**

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, și domnii M. Vilaras, J. Malenovský (raportor), M. Safjan și D. Šváby, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: domnul V. Tourrès, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 mai 2016,

* Limba de procedură: franceza.

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul Soulier și pentru doamna Doke, de F. Macrez, avocat;

— pentru Société française des intérêts des auteurs de l'écrit (SOFIA), de C. Caron și de C. Fouquet, avocats;

— pentru guvernul francez, de D. Colas și de D. Segoin, în calitate de agenți;

— pentru guvernul ceh, de M. Smolek, de D. Hadroušek și de S. Šindelková, în calitate de agenți;

— pentru guvernul german, de T. Henze, de M. Hellmann și de D. Kuon, în calitate de agenți;

— pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de S. Fiorentino, avvocato dello Stato;

— pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, de M. Drwięcki și de M. Nowak, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de J. Hottiaux, de J. Samnadda și de T. Scharf, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 7 iulie 2016,

pronunță prezenta

## Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 2 și 5 din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO 2001, L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Marc Soulier și doamna Sara Doke, pe de o parte, și Premier ministre (prim-ministrul, Franța) și ministre de la Culture et de la Communication (ministrul culturii și comunicării Franța), pe de altă parte, cu privire la legalitatea décret n.º 2013-182, portant application des articles L. 134-1 à L. 134-9 du code de la propriété intellectuelle et relatif à l'exploitation numérique des livres indisponibles du XX$^{ème}$ siècle [Decretul nr. 2013-182 privind aplicarea articolelor L. 134-1-L. 134-9 din Codul privind proprietatea intelectuală și exploatarea digitală a cărților indisponibile din secolul al XX-lea) din 27 februarie 2013 (JORF din 1 martie 2013, p. 3835)].

## Cadrul juridic

### *Dreptul internațional*

#### Convenția de la Berna

3 Articolul 2 din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice (Actul de la Paris din 24 iulie 1971), în versiunea care rezultă din modificarea din 28 septembrie 1979 (denumită în continuare „Convenția de la Berna”), stipulează printre altele la alineatele (1) și (6):

„(1) Termenul *opere literare si artistice* cuprinde toate lucrările din domeniul literar, științific și artistic, oricare ar fi modul sau forma de exprimare, precum cărțile, […]

[…]

(6) Operele sus-menționate beneficiază de protecție în toate țările Uniunii. Această protecție se exercită în favoarea autorului și a deținătorilor drepturilor sale.”

4 Potrivit articolului 3 alineatele (1) și (3) din Convenția de la Berna:

„(1) Sunt protejați, în virtutea prezentei convenții:

a) autorii, resortisanți ai uneia dintre țările Uniunii, pentru operele lor, publicate sau nu;

[…]

(3) Prin *opere publicate* trebuie să se înțeleagă operele editate cu consimțământul autorilor, oricare ar fi modul de fabricare a exemplarelor, cu condiția ca punerea la dispoziție a acestora să poată satisface nevoile normale ale publicului, ținând seama de natura operei. […]”

5 Articolul 5 din această convenție prevede printre altele la alineatele (1) și (2):

„(1) În ceea ce privește operele pentru care sunt protejați, în virtutea prezentei convenții, în țările Uniunii, altele decât țara de origine a operei, autorii beneficiază de drepturile pe care legile respective le acordă în prezent sau le vor acorda naționalilor, precum și de drepturile acordate în mod special prin prezenta convenție.

(2) Folosința și exercițiul acestor drepturi nu sunt subordonate niciunei formalități; această folosință și acest exercițiu sunt independente de existența protecției în țara de origine a operei. Ca urmare, în afară de prevederile prezentei convenții, întinderea protecției, precum și mijloacele procedurale garantate autorului pentru apărarea drepturilor sale se reglementează în mod exclusiv conform legislației țării în care se reclamă protecția.”

6 Articolul 9 din convenția menționată prevede printre altele la alineatul (1):

„Autorii operelor literare și artistice, protejați prin prezenta convenție, beneficiază de dreptul exclusiv de a autoriza reproducerea acestor opere, în orice mod și sub orice formă ar fi.”

7 Articolul 11 bis din aceeași convenție prevede în special la alineatul (1):

„Autorii de opere literare și artistice beneficiază de dreptul exclusiv de a autoriza:

[…]

2° orice comunicare publică, fie prin fir, fie fără fir, a operei radiodifuzate, când această comunicare este făcută printr-un alt organism decât cel de origine;

[…]”

Tratatul OMPI privind drepturile de autor

8 Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) a adoptat la Geneva, la 20 decembrie 1996, Tratatul OMPI privind drepturile de autor (denumit în continuare „Tratatul OMPI privind drepturile de autor”), care a fost aprobat în numele Comunității prin Decizia 2000/278/CE a Consiliului din 16 martie 2000 (JO 2000, L 89, p. 6, Ediție specială, 11/vol. 20, p. 212).

9 Potrivit articolului 1 alineatul (4) din Tratatul OMPI privind drepturile de autor, intitulat „Raporturi cu Convenția de la Berna”:

„Părțile contractante trebuie să se conformeze articolelor 1-21 și anexei la Convenția de la Berna.”

*Dreptul Uniunii*

10 Considerentele (9), (15) și (32) ale Directivei 2001/29 prevăd:

„(9) Orice armonizare a dreptului de autor și a drepturilor conexe trebuie să aibă la bază un nivel ridicat de protecție, deoarece aceste drepturi sunt esențiale pentru creația intelectuală. Protecția lor contribuie la menținerea și dezvoltarea creativității în interesul autorilor, artiștilor interpreți sau executanți, producătorilor, consumatorilor, culturii, industriei și publicului larg. În consecință, proprietatea intelectuală a fost recunoscută ca parte integrantă a proprietății.

[…]

(15) Conferința Diplomatică care a avut loc în decembrie 1996, sub auspiciile Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI), a condus la adoptarea a două noi tratate, «Tratatul OMPI privind dreptul de autor» și «Tratatul OMPI privind interpretările sau execuțiile și fonogramele», care reglementează protecția autorilor, respectiv protecția artiștilor interpreți sau executanți și a producătorilor de fonograme. Aceste tratate actualizează semnificativ protecția internațională a dreptului de autor și a drepturilor conexe, în special în ceea ce privește așa-zisa «agendă digitală», și îmbunătățesc mijloacele de combatere a pirateriei din lumea întreagă. [Uniunea Europeană] și majoritatea statelor membre au semnat deja aceste tratate, iar procedurile pentru ratificarea lor sunt în curs. Prezenta directivă servește la aplicarea unora dintre noile obligații internaționale.

[…]

(32) Prezenta directivă prevede o enumerare exhaustivă a excepțiilor și limitărilor privind dreptul de reproducere și dreptul de comunicare publică. Anumite excepții sau limitări se aplică doar dreptului de reproducere, dacă este cazul. Această listă ține cont în mod corespunzător de diferitele tradiții juridice ale statelor membre, având în același timp ca scop să asigure funcționarea pieței interne. Statele membre trebuie să aplice în mod coerent aceste excepții și limitări, care vor fi evaluate cu ocazia revizuirii legislației de punere în aplicare în viitor.”

11 Articolul 2 din Directiva 2001/29, intitulat „Dreptul de reproducere”, prevede:

„Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte:

(a) pentru autori, a operelor lor;

[…]”

12 Articolul 3 alineatul (1) din această directivă, intitulat „Dreptul de comunicare publică a operelor și dreptul de a pune la dispoziția publicului alte obiecte protejate”, prevede:

„Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorilor de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operelor lor, prin cablu sau fără cablu, inclusiv punerea la dispoziția publicului a operelor lor, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment.”

13 Articolul 5 din directiva menționată, intitulat „Excepții și limitări” prevede, în special la alineatele (2) și (3) că statele membre pot să prevadă diferite excepții și limitări de la dreptul de reproducere și de la dreptul de comunicare publică prevăzute la articolele 2 și 3 din aceeași directivă, în cazurile pe care le enumeră.

*Dreptul francez*

14 La loi n.º 2012-287, relative à l’exploitation numérique des livres indisponibles du XX$^{ème}$ siècle (Legea nr. 2012-287 privind exploatarea digitală a cărților indisponibile din secolul al XX-lea) din 1 martie 2012 (JORF din 2 martie 2012, p. 3986) a completat titlul III din volumul I din partea întâi din code de la propriété intellectuelle (Codul privind proprietatea intelectuală), care privește „[e]xploatarea drepturilor” aferente dreptului de autor, cu capitolul IV, intitulat „Dispoziții speciale privind exploatarea digitală a cărților indisponibile” și constituit din articolele L. 134-1-L. 134-9 din acest cod. Unele dintre aceste articole au fost fie modificate ulterior, fie abrogate prin loi n.º 2015-195, portant diverses dispositions d’adaptation au droit de l’Union européenne dans les domaines de la propriété littéraire et artistique et du patrimoine culturel (Legea nr. 2015-195 privind diverse dispoziții de adaptare la dreptul Uniunii Europene în domeniile proprietății literare și artistice și al patrimoniului cultural) din 20 februarie 2015 (JORF din 22 februarie 2015, p. 3294).

15 Articolele L. 134-1-L. 134-9 din Codul privind proprietatea intelectuală, astfel cum rezultă din cele două legi, au următorul cuprins:

„Articolul L. 134-1

Prin carte indisponibilă în sensul prezentului capitol se înțelege o carte publicată în Franța anterior datei de 1 ianuarie 2001 care nu mai face obiectul unei difuzări comerciale de către un editor și care nu face în prezent obiectul unei publicări în format tipărit sau digital.

Articolul L. 134-2

Se creează o bază de date publică, pusă la dispoziție pentru a fi accesată liber și gratuit de un serviciu de comunicare publică online, care repertoriază cărțile indisponibile. Bibliothèque nationale de France (Biblioteca Națională a Franței) asigură punerea sa în aplicare, actualizarea sa și înscrierea mențiunilor prevăzute la articolele L. 134-4, L. 134-5 și L. 134-6.

[…]

Articolul L. 134-3

I. Atunci când o carte este înscrisă în baza de date menționată la articolul L. 134-2 de peste șase luni, dreptul de a autoriza reproducerea și reprezentarea sa în format digital este exercitat de o societate de colectare și de distribuire a drepturilor reglementată în titlul II din volumul III din prezenta parte, autorizată în acest scop de ministrul culturii.

Cu excepția cazului prevăzut la al treilea paragraf al articolului L. 134-5, reproducerea și reprezentarea cărții în format digital sunt autorizate, în schimbul unei remunerații, cu titlu neexclusiv și pentru o perioadă limitată la cinci ani, care poate fi reînnoită.

II. Societățile autorizate au calitate procesuală activă pentru apărarea drepturilor pe care le administrează.

III. Autorizația prevăzută la alineatul I este eliberată având în vedere:

[…]

2° reprezentarea paritară a autorilor și a editorilor printre membri și în cadrul organelor de conducere;

[…]

5° caracterul echitabil al normelor de distribuire a sumelor încasate între avânzii-cauză, indiferent dacă aceștia sunt sau nu sunt părți la contractul de editare. Cuantumul sumelor primite de autorul sau de autorii cărții nu poate fi mai mic decât cuantumul sumelor primite de editor;

6° mijloacele de probă pe care societatea propune să le pună în aplicare pentru a identifica și a regăsi titularii drepturilor în vederea distribuirii sumelor colectate;

[…]

Articolul L. 134-4

I. Autorul unei cărți indisponibile sau editorul care dispune de dreptul de reproducere în format tipărit a acestei cărți se poate opune exercitării dreptului de autorizare menționat la primul paragraf al alineatului I al articolului L. 134-3 de către o societate autorizată de colectare și de distribuire a drepturilor. Această opoziție se notifică în scris organismului menționat la primul paragraf al articolului L. 134-2 în cel mult șase luni de la înscrierea cărții în cauză în baza de date menționată la același paragraf.

[…]

Articolul L. 134-5

În lipsa unei opoziții notificate de autor sau de editor la expirarea termenului prevăzut la alineatul I al articolului L. 134-4, societatea de colectare și de distribuire a drepturilor propune editorului care are dreptul de reproducere în format tipărit a unei cărți indisponibile o autorizație de reproducere și de reprezentare în format digital a acestei cărți.

[…]

Autorizația de exploatare menționată la primul paragraf este eliberată de societatea de colectare și de distribuire a drepturilor de autor cu titlu exclusiv pentru o perioadă de 10 ani care poate fi reînnoită în mod tacit.

[…]

În lipsa acceptării propunerii menționate la primul paragraf […], reproducerea și reprezentarea cărții în format digital sunt autorizate de societatea de colectare și de distribuire a drepturilor în condițiile prevăzute la al doilea paragraf al alineatului I al articolului L. 134-3.

[…]

Articolul L. 134-6

Autorul și editorul care au dreptul de reproducere în format tipărit a unei cărți indisponibile notifică împreună în orice moment societății de colectare și de distribuire a drepturilor menționată la articolul L. 134-3, decizia lor de a-i retrage dreptul de a autoriza reproducerea și reprezentarea cărții respective în format digital.

Autorul unei cărți indisponibile poate decide în orice moment să retragă societății de colectare și de distribuire a drepturilor, menționată la același articol L. 134-3, dreptul de a autoriza reproducerea și reprezentarea cărții în format digital în cazul în care prezintă dovada că este singurul titular al drepturilor definite la articolul L. 134-3. Acesta îi notifică decizia menționată.

[…]

Articolul L. 134-7

Normele de aplicare a prezentului capitol, în special normele de acces la baza de date prevăzută la articolul L. 134-2, natura, precum și formatul datelor colectate și măsurile de publicitate cele mai adecvate pentru a garanta cea mai bună informare posibilă a avânzilor-cauză, condițiile de eliberare și de retragere a autorizației prevăzute la articolul L. 134-3 de la societățile de colectare și de distribuire a drepturilor sunt precizate prin decret după avizul Conseil d'État [Consiliul de Stat].

Articolul L. 134-9

Prin derogare de la dispozițiile primelor trei paragrafe ale articolului L. 321-9, sumele încasate din exploatarea cărților indisponibile, care nu au putut fi distribuite întrucât destinatarii lor nu au putut fi identificați sau regăsiți înainte de expirarea termenului prevăzut la ultimul paragraf al articolului L. 321-1, sunt utilizate de societățile autorizate menționate la articolul L. 134-3 pentru acțiuni de susținere a creației, pentru acțiuni de formare a autorilor de opere scrise și pentru acțiuni de promovare a lecturii publice puse în aplicare de biblioteci.

[…]"

16 Normele de aplicare a articolelor L. 134-1-L. 134-9 din Codul privind proprietatea intelectuală au fost ulterior precizate, conform articolului L. 134-7 din acest cod, prin Decretul nr. 2013-182, care a introdus în codul menționat printre altele articolul R. 134-11, potrivit căruia:

„Măsurile de publicitate menționate la articolul L. 134-7 includ o campanie de informare întreprinsă la inițiativa ministerului culturii, în colaborare cu societățile de colectare și de distribuire a drepturilor, precum și cu organizațiile profesionale din sectorul cărții.

Această campanie cuprinde prezentarea cadrului juridic referitor la serviciul de comunicare publică online, o operațiune de postare online, publicarea de anunțuri în presa națională, precum și difuzarea de bannere de informare pe site-urile internet.

Campania începe la data prevăzută la primul paragraf al articolului R. 134-1 și continuă timp de șase luni."

**Litigiul principal și întrebarea preliminară**

17 Potrivit Codului privind proprietatea intelectuală, prin „carte indisponibilă" se înțelege o carte publicată în Franța anterior datei de 1 ianuarie 2001 care nu mai face obiectul unei difuzări comerciale și nici al unei publicări în format tipărit sau digital. Articolele L. 134-1-L. 134-9 din acest cod au instituit un cadru juridic ce urmărește să facă aceste cărți din nou accesibile, organizând exploatarea lor comercială în format digital. Decretul nr. 2013-182 a prevăzut normele de aplicare a acestor dispoziții.

18 Prin cererea introductivă înregistrată la 2 mai 2013, domnul Soulier și doamna Doke, ambii autori de opere literare, au solicitat Conseil d'État (Consiliul de Stat, Franța) anularea Decretului nr. 2013-182.

19 În sprijinul solicitărilor lor, aceștia susțin în special că articolele L. 134-1-L. 134-9 din Codul privind proprietatea intelectuală instituie o excepție sau o limitare de la dreptul exclusiv de reproducere prevăzut la articolul 2 litera (a) din Directiva 2001/29 și că această excepție sau limitare nu figurează printre cele enumerate exhaustiv la articolul 5 din aceasta.

20 Syndicat des écrivains de langue française (SELF), asociația Autour des auteurs și alte 35 de persoane fizice au intervenit ulterior în proces în susținerea solicitărilor domnului Soulier și ale doamnei Doke.

21 În apărare, Premier ministre (prim-ministrul), precum și ministre de la Culture et de la Communication (ministrul culturii și comunicării) au solicitat, deopotrivă, respingerea acestor solicitări.

22 SOFIA a intervenit ulterior în proces cerând la rândul său respingerea solicitărilor menționate. SOFIA se prezintă drept o societate constituită paritar din autori și din editori, însărcinată cu gestionarea dreptului de a autoriza reproducerea și reprezentarea în format digital a cărților indisponibile, a dreptului la împrumut public, precum și a remunerației pentru copia privată digitală în domeniul operelor scrise.

23 După ce a respins toate motivele invocate de domnul Soulier și de doamna Doke care aveau la bază alte temeiuri juridice decât articolele 2 și 5 din Directiva 2001/29, instanța de trimitere a început analiza motivelor referitoare la aceste articole, apreciind de la bun început că soluționarea acestui aspect al litigiului depinde de interpretarea care trebuie dată respectivelor articole.

24 În aceste condiții Conseil d'État (Consiliul de Stat, Franța) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„[Articolele 2 și 5 din] Directiva 2001/29 se opun posibilității ca o reglementare precum cea [instituită prin articolele L. 134-1-L. 134-9 din Codul privind proprietatea intelectuală] să acorde unor societăți autorizate de colectare și de distribuire a drepturilor de autor exercitarea dreptului de a autoriza reproducerea și reprezentarea în format digital a «cărților indisponibile», acordând totodată autorilor cărților respective sau avânzilor-cauză ai acestora dreptul de a se opune sau de a pune capăt acestei exercitări în condițiile definite de reglementarea în cauză?"

**Cu privire la întrebarea preliminară**

*Observații introductive*

25 Este cert, pe de o parte, că reglementarea națională în discuție în litigiul principal privește nu doar dreptul de a autoriza reproducerea cărților indisponibile în format digital, în sensul articolului 2 litera (a) din Directiva 2001/29, ci și dreptul de a autoriza reprezentarea operei în același format, și că o astfel de reprezentare constituie o „comunicare publică”, în sensul articolului 3 alineatul (1) din directiva menționată.

26 Pe de altă parte, această reglementare nu intră în domeniul de aplicare al niciuneia dintre excepțiile și limitările pe care statele membre au posibilitatea să le instituie, în temeiul articolului 5 din Directiva 2001/29, de la drepturile de reproducere și de comunicare publică prevăzute la articolul 2 litera (a) și la articolul 3 alineatul (1) din această directivă. Or, lista excepțiilor și a limitărilor autorizate de directiva menționată are un caracter exhaustiv, astfel cum reiese din considerentul (32) al acesteia.

27 Rezultă că articolul 5 din Directiva 2001/29 este lipsit de relevanță pentru soluționarea cauzei principale.

28 În aceste condiții, este necesar să se considere că, prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 2 litera (a) și articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că se opun posibilității ca o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal să acorde unei societăți autorizate de colectare și de distribuire a drepturilor de autor exercitarea dreptului de a autoriza reproducerea și comunicarea publică în format digital a cărților indisponibile, acordând totodată autorilor cărților respective sau avânzilor-cauză ai acestora dreptul de a se opune sau de a pune capăt acestei exercitări în condițiile definite de reglementarea în cauză.

*Răspunsul Curții*

29 Articolul 2 litera (a) și articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 prevăd că statele membre conferă autorilor dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă a operelor lor, prin orice mijloace și în orice formă, precum și dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operelor lor.

30 În această privință, trebuie arătat mai întâi că sfera protecției conferite prin această dispoziție autorilor trebuie să fie cuprinzătoare (Hotărârea din 16 iulie 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punctul 43, și Hotărârea din 1 decembrie 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punctul 96).

31 Prin urmare, această protecție trebuie înțeleasă în special în sensul că ea nu se limitează la beneficiul drepturilor garantate prin articolul 2 litera (a) și prin articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29, ci cuprinde și exercitarea respectivelor drepturi.

32 O astfel de interpretare se coroborează cu articolele 1-21 din Convenția de la Berna, căreia Uniunea trebuie să i se conformeze, în temeiul articolului 1 alineatul (4) din Tratatul OMPI privind drepturile de autor, la care Uniunea este parte, și pe care Directiva 2001/29 urmărește printre altele să o pună în aplicare, astfel cum precizează considerentul (15) al acesteia. Astfel, din textul articolului 5 alineatul (2) din această convenție rezultă că protecția pe care o garantează autorilor se extinde atât la beneficiul, cât și la exercitarea drepturilor de reproducere și de comunicare publică menționate la articolul 9 alineatul (1) și la articolul 11 bis alineatul (1), care corespund celor protejate prin Directiva 2001/29.

33 În continuare, trebuie subliniat că drepturile garantate autorilor prin articolul 2 litera (a) și prin articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 au caracter preventiv în sensul că orice act de reproducere sau de comunicare publică a unei opere de către un terț necesită consimțământul prealabil al autorului său (în ceea ce privește dreptul de reproducere, a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punctele 57 și 74, și Hotărârea din 4 octombrie 2011, Football Association Premier League și alții, C-403/08 și C-429/08, EU:C:2011:631, punctul 162, iar în ceea ce privește dreptul de comunicare publică, a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 martie 2012, SCF Consorzio Fonografici, C-135/10, EU:C:2012:140, punctul 75, și Hotărârea din 13 februarie 2014, Svensson și alții, C-466/12, EU:C:2014:76, punctul 15).

34 Rezultă că, sub rezerva excepțiilor și a limitărilor prevăzute exhaustiv la articolul 5 din Directiva 2001/29, trebuie să se considere că orice utilizare a unei opere efectuată de un terț fără un astfel de consimțământ prealabil aduce atingere drepturilor autorului acestei opere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 martie 2014, UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192, punctele 24 și 25).

35 În acest context, articolul 2 litera (a) și articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 nu precizează modul în care trebuie să se manifeste consimțământul prealabil al autorului, astfel încât aceste dispoziții nu pot fi interpretate în sensul că impun ca un asemenea consimțământ să fie obligatoriu exprimat în mod explicit. Dimpotrivă, este necesar să se considere că respectivele dispoziții permit ca acesta să fie exprimat de asemenea în mod implicit.

36 Astfel, într-o cauză în care Curții i s-a solicitat să se pronunțe cu privire la noțiunea „public nou”, aceasta a apreciat că, în situația în care un autor a autorizat în mod prealabil, explicit și fără rezerve, publicarea articolelor sale pe site-ul internet al unui editor de presă, fără a utiliza, pe de altă parte, măsuri tehnice care să limiteze accesul la aceste opere pornind de la alte site-uri internet, se poate considera în esență că acest autor a autorizat comunicarea respectivelor opere către toți internauții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 februarie 2014, Svensson și alții, C-466/12, EU:C:2014:76, punctele 25-28 și 31).

37 Cu toate acestea, obiectivul privind un nivel ridicat de protecție a autorilor, la care se referă considerentul (9) al Directivei 2001/29, implică definirea în mod strict a condițiilor în care un consimțământ implicit poate fi acceptat, pentru a nu lipsi de conținut principiul însuși al consimțământului prealabil al autorului.

38 În particular, orice autor trebuie să fie efectiv informat cu privire la utilizarea în viitor a operei sale de către un terț și cu privire la mijloacele puse la dispoziția sa în scopul interzicerii utilizării în cazul în care intenționează acest lucru.

39 Astfel, în lipsa unei informări prealabile efective referitoare la această utilizare în viitor, autorul nu este în măsură să ia poziție cu privire la aceasta și, prin urmare, să o interzică dacă este necesar, în așa fel încât însăși existența consimțământului său implicit legată de această utilizare rămâne pur ipotetică.

40 În consecință, în lipsa unor garanții care să asigure informarea efectivă a autorilor în ceea ce privește utilizarea preconizată a operelor lor și mijloacele puse la dispoziția lor pentru a o interzice, acestora le este imposibil *de facto* să adopte vreo poziție în legătură cu o asemenea utilizare.

41 În ceea ce privește o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, este necesar să se arate că ea acordă unei societăți autorizate exercitarea dreptului de a autoriza exploatarea digitală a cărților indisponibile, acordând totodată autorilor cărților respective dreptul de a se opune în amonte unei astfel de exercitări, în termen de șase luni de la data introducerii cărților respective în baza de date instituită în acest scop.

42 Punerea în aplicare a dreptului de opoziție instituit printr-o astfel de reglementare pentru toți titularii de drepturi asupra cărților vizate și în special pentru autori are, așadar, ca efect interzicerea utilizării acestor opere, pe când lipsa unei opoziții din partea unui autor în termenul stabilit poate fi interpretată, în lumina articolului 2 litera (a) și a articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29, drept expresia consimțământului său implicit pentru utilizarea respectivă.

43 Or, din decizia de trimitere nu rezultă că respectiva reglementare conține un mecanism care să garanteze informarea efectivă și individualizată a autorilor. Nu este exclus, așadar, ca unii dintre autorii vizați să nu aibă în realitate nici măcar cunoștință despre utilizarea preconizată a operelor lor și deci să nu fie în măsură să ia poziție într-un sens sau altul cu privire la aceasta. În aceste condiții, o simplă lipsă a unei opoziții din partea autorilor nu poate fi considerată drept expresia consimțământului lor implicit în legătură cu această utilizare.

44 Acest lucru este cu atât mai adevărat cu cât o asemenea reglementare se referă la cărți care, deși au făcut în trecut obiectul unei publicări și al unei difuzări comerciale, nu mai fac obiectul lor în prezent. Acest context particular se opune posibilității de a se prezuma în mod rezonabil că, în lipsa unei opoziții din partea lor, toți autorii acestor cărți „uitate” sunt, cu toate acestea, în favoarea „readucerii la viață” a operelor lor în scopul utilizării comerciale a acestora în format digital.

45 Desigur, Directiva 2001/29 nu se opune ca o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal să urmărească un obiectiv precum exploatarea digitală a cărților indisponibile în interesul cultural al consumatorilor și al societății în ansamblul său. Urmărirea acestui obiectiv și a acestui interes nu poate justifica însă o derogare neprevăzută de legiuitorul Uniunii de la protecția asigurată autorilor prin această directivă.

46 În sfârșit, trebuie arătat că o reglementare precum cea în discuție în litigiul principal permite în special autorilor să pună capăt exploatării comerciale a operelor lor în format digital, acționând fie de comun acord cu editorii acestor opere în format tipărit, fie singuri, dar în acest al doilea caz cu condiția de a face dovada că sunt singurii titulari de drepturi asupra operelor respective.

47 În această privință, trebuie amintit în primul rând că din natura exclusivă a drepturilor de reproducere și de comunicare publică, prevăzute la articolul 2 litera (a) și la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29, rezultă că autorii sunt singurele persoane cărora această directivă le conferă, în calitate de titulari originari, dreptul de exploatare a operelor lor (se vedea în acest sens Hotărârea din 9 februarie 2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, punctul 53).

48 În consecință, este adevărat că Directiva 2001/29 nu interzice statelor membre să acorde, în alt mod, anumite drepturi sau anumite beneficii terților, alții decât editorii, cu condiția însă ca aceste drepturi și beneficii să nu aducă atingere drepturilor pe care directiva menționată le conferă exclusiv autorilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 noiembrie 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, punctele 47-49).

49 În consecință, trebuie să se considere că, atunci când autorul unei opere decide, în cadrul punerii în aplicare a unei reglementări precum cea în discuție în litigiul principal, să pună capăt pe viitor exploatării acestei opere în format digital, acest drept trebuie să poată fi exercitat fără a fi necesar să depindă, în anumite cazuri, de voința concordantă a altor persoane decât cele pe care acest autor le-a autorizat în prealabil să exploateze digital opera și deci de acordul editorului care nu deține, de altfel, decât drepturile de exploatare în format tipărit a respectivei opere.

50 În al doilea rând, rezultă din articolul 5 alineatul (2) din Convenția de la Berna, obligatorie pentru Uniune pentru motivele menționate la punctul 32 din prezenta hotărâre, că beneficiul și exercitarea drepturilor de reproducere și de comunicare publică conferite autorilor prin această convenție, care corespund drepturilor prevăzute la articolul 2 litera (a) și la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29, nu pot fi supuse niciunei formalități.

51 Rezultă de aici în special că, în contextul unei reglementări precum cea în discuție în litigiul principal, autorul unei opere trebuie să poată pune capăt exercitării de către un terț a drepturilor de exploatare în format digital pe care le deține asupra acestei opere și să îi interzică prin aceasta orice utilizare pe viitor într-un astfel de format, fără a fi necesar să se supună în prealabil, în anumite cazuri, unei formalități care constă în a dovedi că nu există alte persoane care să fie, în alt mod, titulare ale altor drepturi asupra respectivei opere, precum cele privind exploatarea sa în format tipărit.

52 Ținând seama de ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 2 litera (a) și articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că se opun posibilității ca o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal să acorde unei societăți autorizate de colectare și de distribuire a drepturilor de autor exercitarea dreptului de a autoriza reproducerea și comunicarea publică în format digital a cărților așa-zise „indisponibile”, altfel spus acele cărți publicate în Franța anterior datei de 1 ianuarie 2001 care nu mai fac obiectul unei difuzări comerciale și nici al unei publicări în format tipărit sau digital, acordând totodată autorilor cărților respective sau avânzilor-cauză ai acestora dreptul de a se opune sau de a pune capăt acestei exercitări în condițiile definite de reglementarea în cauză.

**Cu privire la cheltuielile de judecată**

53 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

**Articolul 2 litera (a) și articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională trebuie interpretate în sensul că se opun posibilității ca o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal să acorde unei societăți autorizate de colectare și de distribuire a drepturilor de autor exercitarea dreptului de a autoriza reproducerea și comunicarea publică în format digital a cărților așa-zise „indisponibile”, altfel spus acele cărți publicate în Franța anterior datei de 1 ianuarie 2001 care nu mai fac obiectul unei difuzări comerciale și nici al unei publicări în format tipărit sau digital, acordând totodată autorilor cărților respective sau avânzilor-cauză ai acestora dreptul de a se opune sau de a pune capăt acestei exercitări în condițiile definite de reglementarea în cauză.**

Semnături